

Солоспів

Культурно-мистецький часопис кафедри сольного співу
Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка
№ 1(19) січень-квітень 2015 року

**Вітаємо студентів - переможців П'ятого Всеукраїнського конкурсу
молодих вокалістів імені Іри Маланюк (м. Івано-Франківськ)**

Володимира КРУЧКЕВИЧА (I премія)

клас ст. викладача, заслуженого діяча мистецтв України Богдана КОСОПУДА

Ірину ЖОВТОЛИСТ (II премія)

клас професора, народної артистки України Тамари ДІДИК

та ст. викладача, заслуженої артистки України Світлани МАМЧУР

Переможця IV Міжнародного конкурсу вокалістів імені Яна, Едварда,

Жозефіни Решке (м. Ченстохова -Польща)

Михайла МАЛАФІЯ (I премія)

клас професора, заслуженого діяча мистецтв України Олега ЦИГИЛИКА

ЮВІЛЕЙНИЙ ВЕЧІР СЛАВНОЇ МИСТКИНИ

Про Любов Олександрівну Кияновську в музичних колах говорять з великою повагою та пієтетом, а серед науковців авторитет професора є настільки високим і непорушним, що воістину Галицька земля і музична спільнота Львівщини гордиться цією жінкою-вченим, громадянкою з високими людськими і патріотичними ідеалами, яка здобула славу знакової особистості в музикознавстві України.

Любов Олександрівна вперто і наполегливо торувала нелегкий шлях до свого наукового Олімпу, долаючи перешкоди ще в юності, не зважаючи на тоталітарну машину, яка намагалась розчавити переконання патріотичної гідності родини, що вочевидь, було перешкодою для здобуття освіти та подальшого становлення. Однак, цілеспрямованість, працелюбство і жага до знань молодій дівчині зробили свою вагомую справу. Десятки років плідної діяльності породили здобутки, наукову вагу яких важко переоцінити.

2 лютого 2015 р. відзначила свій славний ювілей український музикознавець, доктор мистецтвознавства, лауреат премії ім. М.Лисенка, член НСКУ, завідувач кафедри історії музики, професор Любов Олександрівна КИЯНОВСЬКА.

Любов Кияновська є автором фундаментальних монографій: «Мирослав Скорик: творчість мистця у дзеркалі епохи», «Син сто-

річчя Микола Колесса», понад 150 статей у наукових збірках України, Німеччини, Польщі, Австрії, Словаччини, Словенії, Росії. У добробку професора праці про творчість о. Йосипа Кишавевича, Максима Березов-

ського, Артема Веделя, Михайла Вербицького, Віктора Камінського, а також безцінні навчальні посібники: «Українська музична культура» та «Галицька музична культура XIX-XX століття». Під педагогічним крилом Любові Олександрівни виплекані десятки науковців, серед яких понад 30 кандидатів мистецтвознавства, сотні аспірантів та вдячних студентів.

В особі цієї унікальної жінки дивним чином поєднуються гострий аналітичний розум, феноменальні пам'ять і працездатність з витонченою душевною організацією та високим мистецьким сприйняттям світу. Енергійність і харизматичність, з якою пані Професор читає лекції, проймає слухачьке середовище. Вона натхненно і патріотично пропагує українську музичну культуру не тільки на рід-

них теренах, але й у світовому обширі.

Ювілейний вечір Любов Олександрівна відзначила у колі родини, друзів та колег, як і властиво самій ювілянтці, у душевній, піднесеній і теплій атмосфері. Щемливі спогади близьких, подруг дитинства та щирі привітання розчулювали усіх присутніх і засвідчували глибинну скромну велич цієї людини.

Ми сердечно вітаємо високоповажну і дорогу Любов Олександрівну зі славним ювілеєм! Нехай ключові слова Вашого життя: віра, любов і «Perpetuum mobile» супроводжують Вас завжди і надихають на нові творчі звернення!

**Наталія МАЙЧИК,
кандидат
мистецтвознавства**

Члени кафедри сольного співу та члени редакційної колегії часопису долучаються до найщиріших побажань на пошану славної ювілянтки – головного редактора часопису «Солоспів» Любові Кияновської!

ЩИРЕ ЗОЛОТО ТАЛАНТУ

Заслужена артистка України Марія Василівна ГАЛІЙ-МОРАВСЬКА є однією з тих особистостей, котрі любовно плекають та генерують культурні традиції Галичини. За роки Незалежності нашої держави Марія Галій зробила вагомий внесок у налагодження та розвиток музично-історичного процесу, перерваного через несприятливі обставини, здійснивши благородний задум повернути з небуття творчий доробок тих діячів української музичної культури, імена яких були несправедливо замовчані, а їхні твори вилучені з концертних програм.

Марія Галій упорядкувала і надрукувала два навчальні посібники: «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине!» (2000 р.) та «Духовні твори з репертуару Марії Галій» (2010 р.), до змісту яких увійшли класичні твори, а також велика низка вперше надрукованих вокальних опусів українських композиторів і зразки пісенної творчості січових стрільців, воїнів УПА, колядки тощо. Багато творів з обох збірників у виконанні співачки було записано на Львівському обласному радіо та телебаченні.

Завдяки інтенсивним гастрольним поїздкам, виступам на різних фестивалях, урочистих акціях, імпрезах, конференціях в Україні й за кордоном, Марія Галій-Моравська є гідним репрезентантом національної культури. Знають про неї також й в українській діаспорі США, і звідусіль вона має схвальні відгуки преси (Приватний архів артистки).

Про непересічну харизматичну вдачу її вродженого обдарування свідчить різнобічність особистих інтересів та енергійна діяльність у багатьох сферах. Марія Василівна належить до тих унікальних постатей, у яких, немов два потужних крила, співіснують мистецький талант, а також щирий патріотизм і громадянський обов'язок. Артистка завжди була суспільно активною особистістю: в оперному театрі – керівником осередку Товариства української мови «Просвіта» та ініціативною членкинею Народного Руху, сьогодні перебуває у Союзі Українок та Лізі Українських Жінок, також є дійсним членом НТШ.

Щедро обдарована від природи, Марія Галій рано відчула мистецький поклик. Мала все, що потрібно для цього – сильне яскраве лірико-драматичне сопрано, вроду. «Сама я родом з Городка, – згадує співачка, – виховувалася в родині, яка своєю метою поставила служіння рідному народу. Мій батько навчався в Богословській греко-

католицькій академії, мати – у вчительській семінарії».

Марія завжди була працюючою і наполегливою, тож після закінчення городоцької середньої школи і львівської вечірньої музичної школи навчалася у музично-педагогічному училищі, а згодом вступила до Львівської консерваторії на історико-теоретичний факультет. Тоді майбутня оперна співачка ґрунтовно вивчала надбання світової класики під керівництвом досвідчених педагогів, зокрема патріарха галицької композиторської школи професора Станіслава Людкевича. Перші уроки вокальної освіти дав викладач Нестор Горницький, завершила фахову вокальну підготовку вже в Одеській консерваторії імені А.Нежданової у 1964 році в класі народної артистки УРСР, професора Ольги Благовідової. Після випускного іспиту педагог сказала своїй учениці: «У тебе є все, щоб прославити наше мистецтво: історико-теоретичний факультет Львівської консерваторії і вокальний Одеської консерваторії. Вже не кажу про вроду, талант, працюючість...».

Палкі одеські меломани не могли не передбачити в Марії Галій ймовірну майбутню зірку свого улюбленого театру оперети, – від-

так молода співачка дістає принадливе запрошення стати солісткою цього відомого колективу, проте, мріючи про велику оперну сцену у рідному Львові, вона не прийняла цю пропозицію.

У Львові Марія Галій спочатку стає солісткою обласної філармонії. У складі концертних бригад гастролює по містах України, Білорусії, Уралу, Казахстану, Азербайджану, вперше співала у Польщі. Згодом їй аплодували і дарували квіти у Болгарії, Франції, Чехії, – і скрізь вона відчувала щире душевне тепло своїх слухачів. Здобуваючи сценічний досвід, самотужки цікавиться оперними партіями. На Республіканському Фестивалі-конкурсі молоді України у Києві вона отримала почесне звання дипломантки.

Коли у 1969 році дирекція Львівського оперного театру ім. І.Франка (тепер ім. С.Крушельницької) запропонувала Марії Галій замінити актрису, яка через хворобу не могла заспівати партію Мікаелі в опері Ж.Бізе «Кармен», – вона, хоча цієї партії ще тоді не знала, не відмовилася і вже за п'ять днів була готова до свого дебюту! Це визначило її майбутнє...

Саме у напружений період роботи в оперному театрі виразно проявилася характерна прикмета її яскравої особистості – багатогранність обдарування. Молода співачка швидко вивчала оперні партії і скоро увійшла у весь діючий репертуар театру. Вона ретельно працювала над літературним текстом, добиваючись відмінної дикції, інтонаційної чистоти та барвистості звучання, а також продумувала

тонкі нюанси для досконалого розкриття образів своїх героїнь та правдивості їх сценічної поведінки.

Сьогодні творчий доробок Марії Василівни прикрашають понад шістьдесят ролей, і кожна з них, – велика, чи середня, або мініатюрна – рідна, бо в неї вкладає частинка її душі. Вона співала Джильду в «Ріголетто» Дж.Верді, Маргариту в «Фаусті» Ш.Гуно, Церліну в «Дон-Жуані» В.А.Моцарта, Юланту в одноіменній опері П.Чайковського, Ган-

Продовження на 3 стор.

ну в «Страшному дворі» С.Монюшка, Мюзету в «Богемі» Д.Пуччіні, Лейлу в «Шукачах перлів» Ж.Бізе, Норіну в «Дон Паскуале» Г.Доніцетті; в оперетах – Жермен в «Корневільських дзвонах» Р.Планкетта, Адель в «Летючій миші» Й.Штрауса, Валентину у «Веселій вдові» Ф.Легара, Єлену в «Прекрасній Єлені» Ж.Оффенбаха тощо.

З народних персонажів в її оперному репертуарі є улюблені Наталка з «Наталки Полтавки» І.Котляревського – М.Лисенка, Оксана та Одарка з «Запорожець за Дунаєм» С.Гулака-Артемовського, Настка – «В неділю рано зілля копала» В.Кирейка, Галя з «Назара Стодолі» К.Данькевича, Катерина з однойменної опери М.Аркаса та ін.

Артистка залюбки брала участь в операх для дітей, створюючи життєрадісні характерні образи: Принцеси в «Чарівному кресалі» Є.Досенка, М.Сильвестрова та І.Стрілецького, Ляльки Суок у «Трьох товстунках» І.Юзюка, Попелюшки в однойменній опері О.Спадавеккіа тощо.

У творчій біографії Марії Галій опера «Наталка Полтавка» є подією знаковою, адже щира, весела вдача головної героїні притаманна самій артистці. Правдива любов до цього образу дозволила їй створити хвилюючий портрет простої дівчини, і тут її вокально-акторський талант, завдяки оригінальній інтерпретації, сповненої палкого емоційного натхнення, спалахнув новими яскравими барвами.

Про партію Одарки з опери С.Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм» газета «Наше слово», що виходить в Польщі, писала: «Блиснула щирим золотом Одарка. Співачка з сильним голосом широкого діапазону, бездоганна дикція, акторська майстерність досконала...» (Давидяк Т. Театр – моє життя // Віче. – 1992. – Ч. 12. – С. 3). Співала Одарку також під час творчого турне у Празі та Бра-

тиславі.

За плечима понад тридцять років невтомної праці на Львівській оперній сцені, безкомпромісного, святого служіння високому мистецтву.

У червні 1995 року за особистий внесок у збагаченні національної мистецької спадщини та висо-

*Наталка –
„Наталка Полтавка”
М.Лисенка, 1969 р.*

кий професіоналізм солістки Львівської опери Марії Галій-Моравській було присвоєне почесне звання Заслуженої артистки України. А в грудні того ж року прославлений «Запорожець за Дунаєм» став її бенефісом. Газета «За вільну Україну» писала: «...Співачка підтвердила високе звання своєю багатолітньою, невтомною працею. Ті, хто не був того вечора в опері, можуть лише пошкодувати: тут лунав неповторний голос Марії Галій – глибоке і сильне сопрано, яке, раз почувши, вже не можна забути... Зал, стоячи вітав цю гарну і талановиту жінку, яка променіє енергією, темпераментом і працьовитістю. А потім, величним хором проспівав їй «Многая літа»» (Там само).

Між плановими оперними виставами Марія Галій плідно працювала над численними сольними концертними програмами і згодом стала відомою як камерна співачка з розмаїтим цікавим репертуаром. Програми концертів різних років, майстерно складені, демонструють барвисту па-

літру тематичного спрямування, – від різножанрових пластів класичної вітчизняної та зарубіжної оперної музики до сучасної, також вони презентують особисті творчі уподобання співачки і засвідчують її неабиякий хист вдумливої інтерпретації. Виконавській концепції молоді артистки було властиве підпорядкування вокальної техніки шляхетній меті – розкриттю філософської глибини та ідейного сенсу виконуваних творів. Тонке розуміння музики різних стилів та епох, задушевність, щирість та артистизм – ось складові її успіху. Високим художнім досягненням співачки є досконала інтерпретація оперних арій, класичних романсів, солоспівів та народних пісень, майстерне відтворення усього мальовничого діапазону відтінків людських характерів та взаємин. Кожний музичний твір виконується з тонким художнім смаком, значним смисловим навантаженням та розумінням драматургії, що асоціюється у свідомості слухача з внутрішньою рівновагою та гармонією між емоціями та думкою.

Артистка завжди з приємністю співала й нові твори, – як професійних авторів, так і композиторів-аматорів, – саме нею була вперше «відкрита» значна кількість цікавих нових опусів сучасної музики, які, маючи безсумнівну художню цінність, тепер увійшли до вокального репертуару. І кожний її виступ завжди був яскравою художньою подією, він дарував шанувальникам радісні миті емоційного піднесення.

Безумовно, для розвитку молодого таланту необхідна належна атмосфера та щасливі обставини. Для Марії Галій таким надихаючим чинником була творча підтримка та дружнє відношення, що склалися у неї з відомими сучасними композиторами Львова різних поколінь. Їй пощастило стати першою виконавицею низки щойно ство-

рених вокальних опусів А. Кос-Анатольського, як, наприклад, солоспіву «Найдорожча», рукопис якого автор особисто переписав і надіслав їй поштою до Одеси. Згодом подарував спеціально зроблену для її голосу обробку свого хорового твору «Чотири воли пасу я» з підписом: «Маріїці Галій – переконати Одеситів в неповторній красі Української народної пісні!!! А. Кос-Анатольський. Львів, 8.II.1966 р.» тощо. Вперше вона виконала обидва романи саме в Одесі, тоді ж записала їх на Одеському обласному радіо і телебаченні.

Збірник солоспівів композитора також прикрашає його автограф: «Дорогій Маріїці Галій за її палку любов до рідної пісні і чудове виконання моїх творів. Анатолій Кос-Анатольський. Львів, 21.I.1970».

Гідним здобутком у мистецькому житті молоді виконавиці став перший творчий звіт у Київському Будинку Актора, який успішно відбувся у 1977 році.

Мистецький доробок Марії Галій прикрашають цикли тематичних концертів, записаних на Львівському телебаченні, які були присвячені визначним постатям української культури, як наприклад: «Тарас Шевченко в музиці» (1984 р.), «Український романс» (1988 р.), «Концерт з творів А.Кос-Анатольського» (1989 р.), Концертні програми до роковин від дня народження І.Франка (1986 – 1991 рр.), «Романси та пісні С.Людкевича» (1994 р.), «Леся Українка в музиці» (2001 р.) тощо, – а нещодавно побачили світ три диски з її записами: «Співає Марія Галій», «Заспівай про Україну! Патріотичні пісні, колядки та романси М.Лисенка та С.Людкевича у виконанні Марії Галій», «Патріарший Собор Христового Воскресіння в Києві».

З плином часу надійшла золота пора мистецької зрілості, але і тепер Марія Ва-

силівна сповнена творчого неспокою, відкрита усім радощам і тривогам світу, перебуває у жвавому контакті з молоддю, оскільки не одне десятиріччя провадить педагогічну діяльність у Львівському музичному училищі ім. С.Людкевича, а з 2005 року – також і у Львівській національній музичній академії ім. М.Лисенка. Талановитий педагог з яскравою індивідуальністю, вона скеровує своїх студентів до набуття ґрунтовних фахових знань, збагачення свого інтелекту, підвищення загальнокультурного рівня, захоплює до кропіткої ретельної роботи над музичним твором, а також передає вихованцям естафету традицій виконавства своїх професорів, дарує власний досвід і душевне тепло, пробуджує у них зацікавленість і прав-

диві переконання, виховує любов до української класики та народної творчості, формує відданість та пієтет до рідної культури. Безперечно, професійні методичні засади та виконавський досвід артистки є дорожчим орієнтиром для молоді у сучасному мистецькому просторі, а відтак заслуговують на ґрунтовне наукове дослідження.

Вокальна школа та фахова компетентність кожного педагога яскраво проявляються у найкращих його вихованцях. У класі Марії Галій – це студенти О.Пундик, Т.Гринів, З.Харачко, І.Вішка, О.Вішка, М.Тетюк, В.Левицький, Н.Ткачук, В.Галько, М.Кучма та ін. Високі художні результати винагороджують спільну працю, тож не дивно, що багато її вихованців стають пере-

можцями престижних Всеукраїнських та Міжнародних конкурсів, які відбуваються у Кіровограді, Херсоні, Ніжині, Хмельницькому, Києві, Вітебську («Слов'янський базар»), Юрмалі («Нова хвиля»), Ялті, Львові тощо (приватний архів артистки), а випускники її класу музичного училища продовжують навчання у Львівській, Одеській музичних академіях та інших вищих освітніх закладах. Марія Василівна говорить: «Мені дуже подобається працювати з молоддю. Хочу прищепити моїм учням пристрасть до роботи, яку вони зберегли би назавжди. Бажаю моїм випускникам, щоб вони «відбулися» як особистості, щоби їм всміхнулася доля».

Шанований педагог поєднує щоденну напружену викладацьку і мистець-

ку роботу з численними діловими зустрічами, бере участь в суспільно-просвітницьких акціях, організовує добродійні заходи, в яких її студенти мають честь співати поруч зі своїм викладачем. І сьогодні вона сповнена життєдайним натхненням, в її очах горить яскравий вогонь творчої наснаги. Накопичуючи та зберігаючи духовну енергію свого народу, заслужена артистка України Марія Василівна Галій-Моравська дієво сприяє розквіту української музичної культури.

**Наталія ЮЗЮК,
відмінник народної освіти України,
ст. викладач кафедри музичного мистецтва ЛНУ ім. І. Франка**

НА ПОШАНУ ЮВІЛЯНТІВ кафедри сольного співу

Про Мирославу Олександрівну ЛОГОЙДУ – талановитого музиканта, педагога від Бога, професора кафедри сольного співу, багатолітнього та незмінного секретаря кафедри, – можна говорити багато гарних та захоплюючих слів. Все своє творче життя педагог натхненно працює з молодими, талановитими вокалістами у класі камерного співу, готуючи чудові різноманітні програми, прищеплюючи своїм вихованцям тонкий виконавський смак та любов до камерної вокальної музики.

М.О.Логойда закінчила Львівську музичну школу-інтернат ім. С.Крушельницької (клас фортепіано О.П'ясецької-Процишин) та фортепіанний факультет Львівської державної консерваторії ім. М.В.Лисенка (клас проф. О.Криштальського, 1963 р.). У 1962-1975 рр. – концертмейстер кафедри сольного співу у класі доцента Н.Чубарової та професора О.Дарчука. Як акомпаніатор М.Логойда брала участь у Республіканських, Всесоюзних та Міжнародних конкурсах із студентами Г.Заставним, О.Басистюк, О.Чепурним та ін. З 1972 р. – викладач

кафедри концертмейстерства, а з 1977 р. – старший викладач кафедри сольного співу (концертно-камерний клас), доцент, професор кафедри (2001).

За час педагогічної роботи Мирослава Олександрівна виховала понад 100 студентів, серед яких – лауреати міжнародних конкурсів: народна артистка України Л.Кондрашевська, народна артистка України М.Фарина, заслужені артисти України О.Велка, О.Дерда, Я.Войтюк, лауреат Міжнародних конкурсів З.Кушплер, лауреат Міжнародного конкурсу ім. С.Прокоф'єва В.Лісковецький, лауреат конкурсу-фестивалю ім.

С.Людкевича О.Грабова, лауреати Міжнародного конкурсу ім. А.Дворжака – М.Загоруйко, С.Годлевська, А.Ковалко, М.Швидків, лауреат Міжнародного конкурсу камерних співаків М.Загоруйко, володарка Гран Прі Всеукраїнського конкурсу Терен-Юськівка, дипломант Міжнародного конкурсу П.Домінго М.Жехович, лауреат Міжнародного конкурсу (Фінляндія) Д.Кальмучин та ін.

Концертна діяльність студентів класу М.О.Логойди є багатопланою та насиченою. Щорічно її студенти беруть участь у численних афішних концертах. Професор підготува-

ла та провела ряд проектів з творів ораторійного жанру, зокрема: ораторія «Самсон» Г.Генделя (1994 р.), ораторія «Ілля» Ф.Мендельсона (2000 р., 2007 р.), «Ave Maria» (2001 р.), «Stabat Mater» Дж.Б.Перголезі (2003 р.), меса «Solennella» Дж.Россіні (2004 р.), «Stabat Mater» А.Дворжака (2005 р.), Requiem В.А.Моцарта (2006 р.), симфонія № 4 Г.Малера (2008р.), «Ave verum» (2008 р.), Messa di Gloria Дж.Пуччіні, в яких сольні та ансамблеві партії виконували студенти її класу і виконання яких записані на компакт-дисках.

Продовження на 5 стор.

М.О.Логойда тісно співпрацює з викладачами кафедри концертмейстерства. Разом зі студентами вокального факультету та студентами-піаністами вона підготувала низку афішних тематичних концертів.

Мирослава Олександрівна – автор численних науково-методичних розробок, програм. Нею опра-

цьовані та упорядковані рукописи вокальних творів (солоспівів) галицьких композиторів і видані нотні збірки Д.Січинського, О.Нижанківського, Я.Лопатинського, а також солоспіву сучасних авторів – Р.Сов'яка, О.Зелінського, О.Козаренка. Видано посібник «Вокальні камерні твори українських композиторів:

В.Матюк, О.Нижанківський, Я.Ярославенко, М.Скорик, О.Козаренко». У творчому доробку М.О.Логойди – біля 70-ти поетичних перекладів українською мовою з оригінальних текстів пісень і романсів французьких, німецьких, італійських, польських та російських композиторів.

М.О.Логойда видала

книгу «В.Ігнатенко. Життєвий та творчий шлях» (2003 р.) а також низку біографічних нарисів про Р.Сов'яка, В.Дударя, В.Чайку.

Члени кафедри сольного співу та члени редакційної колегії часопису щиро вітають Мирославу Олександрівну з Ювілеєм!

Плідно працює на мистецько-освітній ниві Наталія Борисівна СВОБОДА – оперна співачка (меццо-сопрано), заслужена артистка України, викладач кафедри сольного співу, доцент (2003).

Н.Б.Свобода навчалася у Житомирському музичному училищі ім. В.В.Косенка (диригентсько-хоровий відділ) та Рівненському педагогічному інституті. У 1975 р. закінчила Львівську державну консерваторію (клас доц. В.Підоріни). З 1972 р. до 2008 р. – солістка Львівського театру опери та балету ім. С.Крушельницької.

За час роботи в театрі виконала понад 40 різноманітних партій меццо-сопранового репертуару. Серед них: Любаша («Царева наречена» М.Римського-Корсакова), Марфа («Хованщина»

М.Мусоргського), Кармен («Кармен» Ж.Бізе), Амнеріс («Аїда» Дж.Верді), Азучена («Трубадур» Дж.Верді), Еболі («Дон Карлос» Дж.Верді), Маддалена («Ріголетто» Дж.Верді), Лаура («Джоконда» А.Понк'єллі), Одарка («Запорожець за Дунаєм» С.Гулака-Артемівського), Ядвіга, Чеснікова («Страшний двір» С.Монюшка), Кончаківна («Князь Ігор» О.Бородіна), Поліна («Пікова дама» П.Чайковського), Солоха («Різдвяна ніч» М.Лисенка), Йохаведда («Мойсей» М.Скорика) та ін. Неодноразово брала участь у міжнародних фестивалях

оперного мистецтва в Польщі (Варшава, Катовіце, Бидгощ) та міжнародних фестивалях «Віртуози».

У 1993-2002рр. гастролювала з партіями: Азучени в прем'єрі опери «Трубадур» (м. Битом, Польща), Амнеріс в опері «Аїда»

Дж.Верді у містах Італії (Рим, Неаполь, Сан-Ремо, Помпея, Генуя, о. Сицилія), в Німеччині, Австрії (Берлін, Штутгарт, Мангайм, Інсбрук та ін.)

З концертними програмами виступала в Естонії, Росії, Угорщині, Чехії, Польщі. Мала чисельну кількість концертів на українському радіо і телебаченні. Записаний компакт-диск та аудіокасети опери «Мойсей» М.Скорика. Має ряд фондів записів на радіо, телебаченні та студії «Укртелефільм». З 2003 р. – доцент кафедри сольного співу.

Члени кафедри сольного співу та члени редакційної колегії часопису щиро вітають Наталю Борисівну з Ювілеєм!

До когорти викладачів кафедри сольного співу нещодавно долучилася народна артистка України Людмила Юрївна САВЧУК – талановита співачка (драматичне сопрано), дипломант II Міжнародного конкурсу оперних співаків ім. Соломії Крушельницької (м. Львів). З 1994 р. – провідна солістка опери Львівського театру опери та балету ім. С. Крушельницької.

Л.Ю.Савчук закінчила Київську консерваторію (1994 р., клас З. П. Бузіної). Володіє голосом гарного тембру. Їй притаманна висока культура співу та довершеність сценічних образів. Учасниця фестивалю духовної та класичної музики у містах Зелена Гура, Ченстохова (Польща). Гастролі: Австрія, Німеччина, Швейцарія, Чехія, Словаччина, Польща, Росія.

У репертуарі співачки – Графиня, Друга дама («Весілля Фігаро», «Чарівна флейта» В.А.Моцарта), Аїда, Амелія, Абігаїлла

та Леонора («Аїда» «Бал-маскарад», «Набукко» і «Трубадур» Дж. Верді), Флорія Тоска, Турандот та Мімі («Тоска», «Турандот» і «Богема» Дж.Пуччіні), Сантуцца («Сільська честь» П.Масканьї), Чеснікова («Страшний двір» С.Монюшка), Домна Сабурова («Царева наречена» М.Римського-Корсакова), Татьяна («Євгеній Онегін» П.Чайковського), Одарка («Запорожець за Дунаєм» С.Гулака-Артемівського), Анна («Украдене щастя» Ю.Мейтуса), Сопрано («Карміна Бурана» К.Орфа),

Сопрано (Реквієм Дж.Верді), Сопрано (IX симфонія Л.ван Бетховена).

Театрознавець Вікторія Снігурова взяла інтерв'ю у співачки.

В. С.: Людмилу Юрївно, якими були Ваші перші кроки у вокальному мистецтві?

Л. С.: З раннього дитинства я проявляла бажання до співу! Співала в садочку, брала участь в хорі, ансамблі, також виступала сольо. Любила співи у родинному колі. Я відчувала, що маю придатний до співу голос та

велике бажання співати! Навчалась у музичній школі по класу баяна. Тож, коли сідала грати, одночасно розспівувалась, виконувала пісні, але спеціально вокалом не займалась.

Закінчення на 6 стор.

В. С.: Де здобували музичну освіту?

Л. С.: Спершу я навчалася в педагогічному інституті в м. Луцьк і на другому курсі вирішила поїхати у Київську державну музичну академію ім. П.І.Чайковського. У 1988 році я поступила на вокальне відділення до консерваторії, а навчання завершила у 1994 році.

В. С.: У яких партіях Ви дебютували?

Л. С.: Коли мене запросили до Львівського оперного театру, то відразу ж доручили відповідальні ролі. У першому сезоні я дебютувала в партії Сантуцци, опера П.Масканьї «Сільська честь», також Аїда в опері «Аїда» Дж.Верді. Оскільки я володіла лірико-драматичним сопрано і була запрошена на провідні партії, то це дало мені можливість виступити на сцені Львівської опери саме у згаданих операх.

В. С.: Чи не виникало відчуття невпевненості, оскільки Ваші перші вокальні партії технічно складні?

Л. С.: Правду кажучи, я зраділа таким партіям. У мене було велике бажання виконати їх на високому професійному рівні, тож я багато над ними працювала. Допомогала мені у вивченні партій прекрасний концертмейстер, з якою ми співпрацюємо вже 20 років – заслужена артистка України Евеліна Дулаєва.

В. С.: Які Ваші улюблені партії?

Л. С.: Скоріш за все це партія Абігаїлли в опері «Набукко» Дж.Верді та Флорія Тоска в однойменній опері Дж.Пуччіні. Ці ролі сповнені глибоких переживань і вимагають яскравого емоційного відтворення. Адже композитори створили таку музику, яка спонукає до глибоких відчуттів, відповідних для кожного з цих образів, і викликає велике захоплення в роботі над роллю.

В. С.: У яких країнах Вам довелося гастролювати та які моменти у виставах найбільше запам'ятались?

Л. С.: Гастролювала у таких країнах, як Австрія, Ні-

меччина, Швейцарія, Чехія, Словаччина, Польща... Цікавий досвід був у Кракові (Польща). Тоді я отримала індивідуальне запрошення зіграти в опері «Флорія Тоска». До вистави було запрошено режисера з Італії, з яким ми мали одну репетицію перед показом, а мізансцени я вчила з відеозапису. Найбільше запам'ятався момент у фінальній сцені – було побудовано високу стінку, з якої я повинна була впасти. Це дуже моторошне і водночас хвилююче відчуття залишилось у моїй пам'яті до сьогодні.

В. С.: Чи є солісти, з якими Ви б хотіли заспівати?

Л. С.: Нескромне бажання в мене виникло, ще будучи студенткою – заспівати із Паваротті (усміхається). Зараз хотілося б ще поспівати разом із Василем Дударем, який недавно звільнився з театру, в опері «Запорожець за Дунаєм» Гулака-Артемівського. Коли я почала вчити роль, у мене виникали труднощі в речитативах між піснями, і Василь Вікторович давав

слухні поради, яких я дотримуюсь і досі.

В. С.: Розкажіть, як розпочалася Ваша робота на посаді викладача співу у Львівській національній музичній академії ім. М. Лисенка?

Л. С.: У вересні 2013 року за рекомендацією завідувача кафедри сольного співу Людмили Федорівни Божко мене запрошено на викладацьку роботу. Оскільки я закінчила педагогічний інститут і маю повну вокальну освіту, тож прийняла пропозицію. Хочу сказати, що це специфічна і дуже відповідальна робота, яка вимагає індивідуального підходу до кожної учениці, а зараз їх у мене шестеро, і всі сопрано. Дуже складно, проте, коли я бачу результат, тоді робота приносить задоволення!

Кафедра сольного співу та редакція часопису «Солоспів» щиро вітають Людмилу Юрївну Савчук з Ювілеєм!

Вектор діяльності: мотивація та демотивація

Дейл Карнегі стверджує, що єдиним законним методом, щоб людина добровільно щось здійснила є її власне бажання це зробити. Методи насильницького примусу та неетичні методи спонукання до уваги не беремо. Отже, чому студенти хочуть чи не хочуть вчитись?

Коротко визначимося з термінами. Мотиватор – те, що спонукає до вчинків. Демотиватор – те, що спонукає не вчиняти деяких вчинків. Відсутність мотиватора не означає, що людина уникатиме певної дії; просто людина свідомо не бачить потреби її вчиняти. Проте, можливий мотиватор, який спонукає не вчиняти дію (наприклад, мотиватор «співати» виключає куріння чи

Згадаймо притчу про сіяча: сіяч один і зерна однакові; результат різний. Програма освіти у нас подібна і дипломи однакові. Проте, чи однаковий результат? Гадаю, багато хто по прочитанні цієї лаконічної статті знайде себе – це ключ до самопізнання.

безсонні ночі в гучних клубах, спонукає дотримуватись режиму співака). Засоби впливу у сферах, де мотиватор слабкий чи відсутній, або присутній демотиватор приречені на фіаско. Мотиватори у різних сферах накладаються і співіснують. Великий вплив мають також звички та підсвідомі програми, що керують нашими діями непомітно, незалежно від нашої волі. Наприклад, звичка запізнюватись, надто багато говорити, стави-

тись не уважно до елементів навчання, як-от до вивчення нот, чи навіть до самих нот.

Для педагога питання мотивації одне з найвагоміших, адже мотивація – причина поступу у навчанні і визначальний фактор продуктивності. Чому студент не цікавиться оперою? недбало ставиться до нот? халтурно ставиться до роботи? впертий у навичках і перечить методиці навчання? Студент, що прагне виступу на концерті (стимул) працювати-

ме активно і з натхненням, якщо можливість виступу це його мотиватор, і неохоче та недбало (або й зовсім захворіє на дату концерту), якщо це його демотиватор.

Як визначити справжні мотиватори студента? Якщо запитати прямо, студент дасть соціально-правильну відповідь. («Для чого ти став студентом Академії?» – «Щоб вчитись співати!» тощо.) Часто, студент своїми діями суперечить своїм же тезам. Як бути?

Мотиватори мають своє вираження у поведінці. Найпростіший приклад – студент оцінює інших студентів: критикує, пишається, заздрить, планує. Це несвідоме вираження, рефлексія справжніх потуг індивіда. Також, слід звернути увагу, коли студент погоджується на певні дії, а коли відмовляється.

Мотиватори та демотиватори «від нагайки» (ме-

тод «батога та пряника») спонукають виконувати дію щоб уникнути покарання. Чи можна покарати студента, що не вивчив партію? Чи варто негативно відноситись до студента, що не в формі протягом тривалого часу і це не спричинене об'єктивними чинниками, як-от станом здоров'я? (Наприклад, студент постійно переспіваний через побічні заняття).

Вмотивований студент ставить пріоритет на те, що необхідно саме зараз. Наприклад, якщо мотивація – «навчання» і досягнення певного рівня у співі, то студент буде виконувати навіть нудні й безглузді на перший погляд вправи доти, доки це необхідно; цей студент відмовиться від підробітку, якщо це заважатиме навчанню співу; такі студенти не прагнуть взяти участь у конкурсі чи поїхати з хором на гастролі, якщо це пов'язано з побічними мотиваторами. Мотиватор «навчитись» змушує вивчити мову попри складнощі та відсутність лінгвістичних здібностей. Такі студенти не мають проблем із вивченням оперних партій, навіть якщо це не найсильніші представники курсу. Натомість мотиватор «отримати диплом» означає саме цю бюрократичну процедуру. Марно намагатись навчити студента, що прийшов лише за документом про вищу освіту.

Мотиватор «фінанси» неоднозначно впливає на навчання. Держава робить спроби мотивувати абітурієнтів та студентів через державне замовлення та стипендію відповідно. Проте, такий підхід, як і будь-який інший, має індивідуальну ефективність, тобто необов'язково викликає реакцію «добитись професіоналізму», а частіше, стимулює «мати гарні оцінки у залюбовій». Фінансова складова мотиватора виконання навчальної програми «для стипендії» часто ігнорується під дією інших мотивів, як-от «виграти конкурс» чи «побачити Францію з хором N». В

довгостроковій перспективі, даний мотиватор стимулює студентів думати про кар'єру: студенти беруть участь у конкурсах, концертах, шукають можливості. Мотиватор заробітку задовільняє потреби низьких рівнів (харчування, відчуття захищеності, впевненість у завтрашньому дні, турбота про сім'ю тощо) та може бути складником мотиваторів вищих рівнів (самоствердження через дорогий одяг/телефон/аксесуари, фінансування майстер-класів, конкурсів тощо). Існує й зворотній бік медалі: фінанси, як стимул «не вчитись», тобто отримувати фінансову винагороду від діяльності, яка є антиподом спеціальності, академічному співу. Студенти виступають з естрадними колективами у гучних клубах, співають на вулиці, в хорі чи естрадних ансамблях – будь яка діяльність, яка веде вбік від співу. Студенти обмінюють безцінний період навчання на гроші, набувають зайвих чи неправильних навичок, втрачають співочу форму тощо і, в результаті, не здобувають достатніх конкурентоздатних навичок з обраного фаху.

Мотиватор «слава і визнання» не означає ні «фінансовий стимул», як наслідок, ні «професіоналізм», як метод досягнення, ні «академічність», як напрям у музиці, ні навіть «спів», як основний засіб здобуття цілі. Студент, який виступає на конференції з програмування виділить час більше на підготовку до конференції, ніж на репетиції; студент, що вже є фронтменом успішної естрадної групи (і отримує завдяки цьому бажану увагу) не прагнучиме слави у плані академічного виконавства у віддаленій та туманній перспективі, хоч це і є мотиватором для інших студентів. У наведених прикладах «слава і визнання» – мотиватор, що суперечить основному заняттю студента – академічному співу. Проте, прагнення слави може мати і колосальний позитивний вплив у навчанні: студент може напру-

жено готуватись для того, щоб виконати надскладний твір (часто, задля цього студенти нехтують якістю виконання); у довгостроковій перспективі цей мотиватор змушує роками навчатись для того, щоб врешті-решт співати у опері. Мотивовані студенти цікавляться біографіями, переглядають години відео, шукають секрет здобуття «слави і визнання» – це сильний мотиватор, який за пірамідою А.Маслоу знаходиться майже на вершині, тобто трапляється, коли попередні шаблі піраміди вже заповнені. Потреба в самовираженні спонукає студентів-програмістів навчатись вокалу на платній формі навчання. Цей найвищий рівень потреб людини проявляється, коли інші потреби вже задоволені або неактуальні. У нас були, є і будуть (переважно, старші) студенти, які не ставлять за мету ні заробити на хліб співом, ні здобути славу. Емоційні студенти часто вибирають програму, що підходить до їхньої потреби у вираженні – не за складністю, популярністю чи практичними можливостями виконання творів.

Слід також згадати такі демомотиватори, як-от, негативні соціальні відносини (з колегами, педагогом тощо), програма (музичні твори, що з тих чи інших причин не подобаються студентові), життєві плани, що суперечать навчанню, психологічний стан студента тощо. Студенти часто приховують вплив демомотиваторів, проте це значно впливає на результати навчання. Інформація про діючі мотиватори, демомотиватори студента дуже вагома у індивідуальному підході до навчання. Мотиватори, плани, звички тощо мають своє вираження у діях студента. Вмотивовані студенти не порушують співочий режим «випадково», вони знаходять спосіб бути в формі. Невмотивовані студенти запізнюються, не працюють і скаржаться. Якщо таке відбувається – варто перевірити «карту мотиваторів» даного студента, мож-

ливо щось змінилось?

Наприклад, студент-вокаліст отримує пропозицію: поїздка з хором на гастролі за кордон. Мотиватори: «фінанси», «подорож» (така людина буде більше зацікавлена у самій подорожі, ніж у виступі), «слава» (наприклад, виставити власне фото в соціальних мережах), «вивчення партій» (для студента, що планує кар'єру хорового співака), «заздрість» (студент заздрить тим, хто вже брав участь у подібних проектах), «відпочинок» (відповідно, сам виступ на другому плані) та ін. Демомотиватори: витрати часу, неправильна манера співу та відповідні наслідки по поверненні, вокальна перевантаженість у процесі підготовки до поїздки, участь в хорі, як відхилення від мети, пропуск пропозицій сольного виступу, зростання у ключі хорового співу, а не сольного тощо. Відсутність мотиваторів, слабкі мотиватори: «фінансова винагорода» для заможного студента неважлива; «фотографії» для соціальних мереж не є мотиватором для людини з внутрішньою референцією (та, що зважає не на чужу, а на власну думку) тощо. Контраверсивність мотиваторів: наприклад, аргумент «подорожі» для студента, що готується до виступу за кордоном.

Таким чином, адекватні мотиватори та демомотиватори взаємодіють між собою і надають аргументи для логічного чи емоційного вирішення питання. Неадекватні (слабкі та неактуальні) мотиватори відсіюються. В результаті кожен вибудовує свої пріоритети і відповідно до них діє. Немає нічого випадкового. Студент також повинен самотужки «пізнати самого себе» – інтроспективно вибудувати свою власну карту мотиваторів і бути чесним як із самим собою, так і з педагогом.

**Микола ТЕТЮК,
аспірант ЛНМА
ім. М.В.Лисенка**

ЗЕНОВІЙ БАБІЙ: В ОЧІКУВАННІ ВІДКРИТТЯ

Зеновій Бабій залишився в пам'яті його сучасників людиною-легендою. Унікальність його голосу навіть в записах, як і раніше вражає знавців. Адже він не мав повної фахової освіти, постановка голосу у нього була природною.

Історики вокального мистецтва його іменують то «білоруським Орфеєм», то «російським Карузо», часом підкреслюють відсутність у нього фахової музичної освіти, а іноді відносять його вокальні здобутки до Київської чи Білоруської вокальних шкіл. Насправді, пишати й берегти пам'ять про нього та його унікальний дар мали б українці, насамперед львів'яни – адже слухаючи неймовірний за діапазоном, багатством і красою крайніх регістрів голос високого кремезного хлопця з Пустомитівського району Львівської області, педагоги консерваторій заходили в глухий кут, не маючи змоги дати визначення його голосу, а отже й добрати методики роботи з ним. Ті, хто чув виконання Зеновія Бабія, порівнюють його з Енріко Карузо – за якістю тембру й звукоутворення, а ще частіше – з Арканджело Кореллі, теж, по суті, видатним вокалістом, який зробив себе сам.

Зеновій Йосипович Бабій народився 27 січня 1935 в селі Підсадки, нині Пустомитівського району Львівської області. Родина Бабіїв любила музику. Батько Зеновія мав добрий голос та музичний слух, співав у церковному хорі. 20 кілометрів від їхнього села до Львова батько долав пішки, щоб потрапити на вистави Львівського театру. У родині як легенду переказують історію, як дідусь, співаючи над коліскою малого Зеновія пісню «Віють вітри», почув що немовля намагається вітворювати її. Їх дід став одним з перших у селі, де з'явився патефон та велика кількість платівок з українськими, російськими народними піснями, романсами, аріями з опер італійських композиторів, цілими операми. Серед них записи виконань славетних українських співаків: Бориса Гмирі, Михайла Гришка, Івана Козловського, Івана Паторжинського, Марії Литвиненко-Вольгемут, а також видатних італійських співаків Енріко Кару-

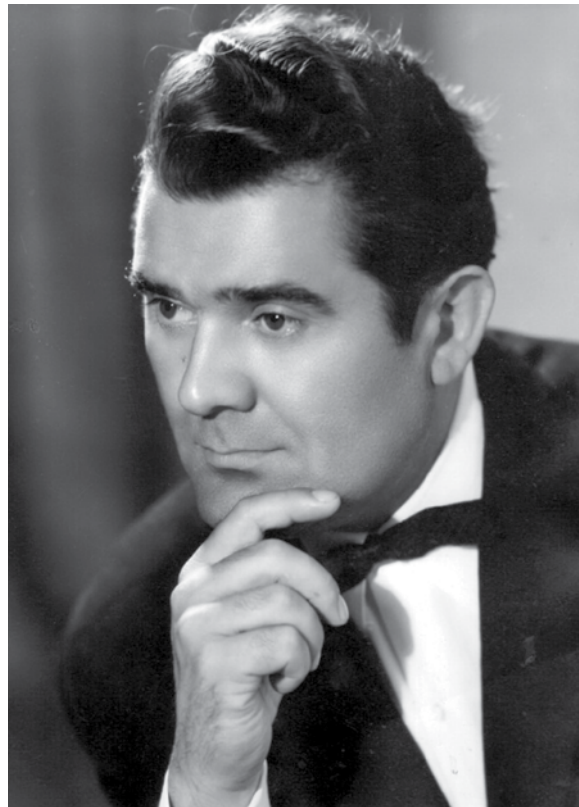
зо, Маріо Ланца, Беньяміно Джильїї. Молодий юнак, який мріяв стати артистом, уважно слухав їх виконання та залюбки відтворював до великого задоволення рідних і близьких.

Закінчивши Поршнянську семирічну школу, Зеновій кілька місяців був учнем у столяра. Деякий час вчився у Львові в технікумі торгівлі, але після тривалої хвороби – тяжкої форми запалення легень, залишає його. Однак, лікарі тоді не звернули уваги на те, що після хвороби у нього розвинувся ревмокардит.

Влаштувався на роботу в одну з ремонтних контор у Львові й оселився у рідній тітці на вул. Мурманській (тепер – Кастрелівка). Випадок звів його з педагогом-бандуристом (за іншими свідченнями – це був колишній учасник капели київської бандуристів, а тоді – соліст львівської опери, виконавець басових партій, Микола Грисенко). Почувши спів Зеновія, який тоді позиціонував свій голос як бас, він допоміг з придбанням інструменту і навчив його грати. Натомість виграшні якості драматичного тенора в ньо-

му розпізнав вже педагог училища Петро Родіонович Колбін, який жив по сусідству та випадково почувши спів юнака, наполіг на його подальшому навчанні.

Роки навчання Львів-

ському державному музичному училищі (від 1951 до 1954 року) під орудою П.Колбіна властиво й стали основною школою фахового становлення. Відтоді й на довгі роки збереглися теплі та результативні взаємини з досвідченим і талановитим педагогом, з класу якого вийшли також Степан Сепан, Георгій Кузовков, Іван Равлюк, Іван Тиравський, Володимир Цімура, Ірина Маковецька, Володимир Паславський, Петро Турянський,

Тадей Едер.

У 1954-1957 роках Зеновій був солістом Ансамблю пісні й танцю Прикарпатського військового округу, де відкрив для себе новий репертуар та незрівнянні масштаби концертної діяльності у супроводі оркестру, оскільки армійський колектив багато гастролював Західною Україною. З перших виступів молодий соліст звернув на себе увагу публіки, а згодом до його шанувальників приєднався командувач округом маршал Радянського Союзу Іван Конєв. За його розпорядженням у 1957 році молодий соліст був достроково звільнений з лав збройних сил з тим, щоб продовжити навчання.

Після демобілізації він їде в Москву з метою вступу до Великого театру і Московської консерваторії. Не заставши нікого в театрі (оскільки це був період гастролей), і не потрапивши на іспити в консерваторію (вони були проведені на день раніше зазначеного, в зв'язку з підготовкою до всевітнього фестивалю молоді і студентів), юнак вирушив до Києва. Тут він розраховував на пораду соліста київської опери Сергія Давидовича Козака, з яким познайомився під час гастролей армійського ансамблю в Києві. Невдовзі успішно пройшов прослуховування, ставши у 22 роки солістом Київського театру опери й балету ім. Т. Г.Шевченка.

Перед ним постає завдання достойного і якіс-

Продовження на 9 стор.

ного представництва, адже його старшими партнерами по театральній трупі на той час були: Борис Гмиря, Михайло Гришко, Михайло Роменський, Лариса Руденко, Лідія Ржецька. У тому ж році соліст дебютував в операх «Кармен», «Сільська честь», «Запорожець за Дунаєм». У період з 1957 року по 1959 рік співак підготував партії Радамеса в «Аїді», Манріко в «Трубадурі», герцога в «Ріголетто», Рудольфа в «Богемі», Каварадоссі в «Тосці». Одночасно вступає у Київську консерваторію ім. П.Чайковського в клас Зої Гайдай, на той час – вже народної артистки СРСР, де навчався у 1957-1959 роках, не завершивши курс через конфлікт з керівництвом кафедри.

Працюючи в Києві, музикант багато гастролює по містах колишнього Радянського Союзу. Його виступи в Австрії, Болгарії, Угорщині відбуваються з триумфальним успіхом, після кожного з них незмінно надходять запрошення від імпресаріо. Вже в 1958 році під час одного з гастрольних виступів у Москві видатний українець, оперний співак Іван Козловський сказав про юного артиста: «Його голос – видатна державна цінність, його треба берегти».

У 1959 році співак повертається до Львова, де у 1960-1963 роках стає провідним солістом Львівської опери. Там же в той час починав свою діяльність відомий український диригент Стефан Турчак, який керував постановками опер «Аїда» і «Кармен». Під його орудою З. Бабій успішно виконував партії Радамеса і Хозе з українською меццо-сопрано Ренатою Бабак, яка згадує його у своїй книзі спогадів «Життя як мрія»:

«Повернемося до Львова. Там тоді було багато талановитої молоді. Там співала сопрано Неля Ткаченко, працював диригент С.Турчак, який пізніше став головним диригентом Київської опери. Тенор Зеновій Бабій, якого називали «молодим Карузю» і якому

проорокували світову славу, пройшов відбірний конкурс в Гельсінкі на фестиваль молоді. Після прослуховування його відразу запросили до Великого театру на відкриття нового сезону. Але в Гельсінкі він не поїхав: його зняли прямо з трапу літака і відправили додому. Йому навіть не спомоглися пояснити, за що. Після цього йому була закрита дорога не тільки за кордон, але і у Великий театр.

І він так і не видався, чим же провинився перед владою. Я думаю – тим, що народився у Львівщині, де кожного підозрювали в проукраїнських настроях». І це було правдою: батько співака свого часу відбув ув'язнення в таборах на Печорі за підтримку бійців УПА.

Коли в 1961 році він поїхав до Болгарії на Першій міжнародний конкурс молодих співаків, успішно витримав тільки перший тур. Як виявилось, від Радянського Союзу в журі була представниця вокальної кафедри Київської консерваторії, через конфлікт з якою він цю консерваторію й залишив. Проте відразу після конкурсу його запросили у Варну – заспівати партію Радамеса в «Аїді» на одній сцені з італійською примадонною Оленою Ніколаї, яка виконувала роль Амнепріс. Дізнавшись, що їй належить співати з хлопчиськом з Радянського Союзу, що не дійшов навіть до фіналу вокального конкурсу, солістка «Ла Скала» не прийшла на першу репетицію. Але після спільної роботи й виступу на згадку про ту виставу, подарувала молодому співакові фотографію з надписом «Кращому Радамесу – Олена Ніколаї».

У 1962 році Бабій дебю-

тує на сценах Кіровського (тепер Маріїнського) у Петербурзі і Великого театрів в Москві у опері Дж.Верді «Аїда» і отримує запрошення на роботу в ці театри.

Незадовго до гастролей у Мінську, головним режисером та художнім керівником столичного оперного театру Білорусі став Дмитро Смолич, син видатного білоруського оперного режисера Миколи Смолича.

На фото: **З.Бабій - Отелло в одному. опері Дж. Верді**

Він виношував ідею постановки вердівського «Отелло», проте не мав на прикметі виконавця надзвичайно складної головної партії, як виявилось – саме про цю оперну роль віддавна мріяв і З.Бабій. У 1963 році до цього театру перейшла група талановитих львівських музикантів, серед яких диригент Ярослав Вошак та співачка Неллі Ткаченко. Разом з ними приймає запрошення Зеновій Бабій.

Процальний оперний вечір у Львові містив виступ у провідних партіях веристських опер «Сільська честь» і «Паяци», в останній співак взяв на себе ще й виконання прологу, написано-

го для баритона. Усіх бажаних львівська опера просто не вмістила, тому керівництво пішло на безпрецедентний крок – вивіши колонки з трансляцією вистави за участю кумира публіки на театральну площу і довколишні вулиці.

У період 1963-1978 рр. доля співака пов'язана з Білоруською оперою. Для соліста створюються сприятливі умови роботи, надається повна свобода у виборі репертуару. У березні народжується син-первісток – Ігор (зараз – теж співак-тенор), а в квітні з триумфом проходить прем'єра «Отелло». Партія головного героя стала для нього коронною, окрім того для неї співак підходив своєю потужною фігурою і громовим голосом. Приблизно в цей час дану оперу поставив і Великий театр Москви. Навіть там, у провідному музичному театрі радянської імперії, який збирав найпотужніші виконавські сили країни, цю партію виконував тільки В.Атлантов, тому Зеновія часто запрошували до участі в цьому спектаклі.

У тому ж році відбувся перший сольний концерт співака в залі ім. П.Чайковського в Москві. Ось що писав у ті дні журнал «Радянський союз»: «... 2500 квитків були розпродані протягом кількох годин. Так зустріла Москва перший сольний концерт 28-річного співака Зеновія Бабія. Шумний і заслужений успіх артисту принесли надзвичайно гарний за тембром і потужністю голос, неабиякі сценічні дані». А ось спогад Мусліма Магомаєва про виступи Зеновія у Москві у меморіальній книзі «Любов моя – мелодія»: «Незадовго до мого концерту в цьому ж Концертному залі імені Чайковського з не-

Закінчення на 10 стор.

ймовірним успіхом співав чудовий білоруський тенор Зеновій Бабій. Я зустрічався з ним раніше на урядових концертах: я співав каватину Фігаро, він – арію Каварадоссі. Пам'ятаю, як я стояв за лаштунками та щиро захоплювався його справжнім італійським, густим, без жодної писклявості, напористим, мужнім тенором. У низах і середині він звучав як баритон. Успіх сольного концерту цього співака посилював моє хвилювання: на його виступ квитки запитували від метро "Маяковська".

Зеновій Бабій є єдиним оперним солістом, який виступав на всіх оперних сценах Радянського Союзу. Як камерний виконавець, артист мав 18 сольних програм з творів різних епох і стилів від барокової музики й мадригалів до неаполітанських та українських пісень.

У 1963 році співаку присвоюється почесне звання заслуженого артиста БРСР, а через півроку, в 1964 році – народного артиста БРСР. Він веде активну концертну діяльність, здійснює записи на радіо, випускає дискі-гіганти. Гастролює по країні і за кордоном: талановитому виконавцю аплодують Австрія, Англія, Болгарія, Угорщина, Німеччина, Канада, Іспанія, Польща, Швеція, Фінляндія, Франція, США, Румунія, Югославія, Японія та інші країни.

У 1964 році Бабій знову виступає з сольними концертами в Москві, де паралельно з його виступами проходять гастролі Міланського театру «Ла Скала». Керівництво театру одразу ж запрошує артиста взяти участь у гастрольях в Іспанії та Португалії, в операх Верді «Аїда», «Трубадур» і «Ріголетто». Брат співака – соліст Білоруської філармонії, Володимир, згадує: «Співробітники Міністерства культури СРСР пізніше розповідали мені, скільки заявок приходило на Зеновія з Лондона, Буенос-Айреса ... Він про це навіть не здогадувався – все тут же ховалося під суцтво. Звичайно, боя-

лися, що може не повернутися».

Співак так і не навчився берегти себе, викладаючись на сцені по максимуму (за один спектакль втрачав не менше 3-4 кілограмів). Цікаво, що молодший на 16 років брат пішов у музику, прагнучи наслідувати Зеновія: «Я співав завжди, скільки себе пам'ятаю, але при Зеновії не наважувався, адже він був уже знаменитістю, – розповідає Володимир Бабій. – Одного разу він таки почув, що в мене є голос". І відвів до свого педагога, у якого навчався у Львівському музучилищі». Згодом співак почав з ним займатися сам.

У 1971 р. даються ознаки ускладнення юнацького запалення легень і важкого захворювання серця. Доводиться скорочувати напружений гастрольний графік, а в 1975 році З.Бабій вимушено залишає сцену Державного Академічного Великого театру опери та балету Білорусі. Про виступи в оперних спектаклях не може бути й мови. В останній період життя – у 1978-1984 роках співак переходить на роботу в Білоруську Державну філармонію і продовжує гастролювати як камерний виконавець.

У квітні 1979 року, коли мова вже йде не про продовження творчої діяльності, а про загрозу життю, в Москві, в Інституті серцево-судинної хірургії ім. Бакулева професор Цукерман проводить співакові складну операцію на відкритому серці з заміни метрального клапана. Обговорюючи необхідність операції на серці, співак обумовив: «Якщо після цього я зможу співати – згоден. Якщо ні – мені це не потрібно». Лікарі запевнили його, хоча самі не були впевнені в успіху. Більше року співак відновлюється, і знову повертається до роботи, хоч при сценічних навантаженнях тенора це не лише не бажано, але й небезпечно.

Після операції він навіть ще раз вийшов на оперну сцену. Це був його про-

щальний спектакль на сцені Державного Академічного Великого театру БРСР в партії Турідду в опері «Сільська честь» П.Масканьї у сезоні 1981 року. На спектакль приїхали хірурги, які його оперували, вони пережили гранично напружені миті відчайдушного ризику співака і весь масштаб його виконавського тріумфу.

Того ж року музикант екстерном закінчив Білоруську консерваторію в Мінську, очевидно виключно для того, щоби мати підстави для педагогічної діяльності, і почав працювати викладачем вокалу в Мінському інституті культури, періодично гастролюючи по країні.

Сучасники, яким доводилося слухати З.Бабія, як у виставах, так і в сольних концертах з симфонічним оркестром у 2-х відділеннях, відзначали, що слухати його з'їжджалися з усіх кінців СРСР, а враження від живого сприйняття парадоксальним чином виявлялось ще кращим, ніж записи. У душу западав м'який оксамитовий тембр, округлий, політний, дзвінкий і красивий голос, котрий звучить добре у всіх регістрах. Слухачі підкреслювали, що при його співі виникало відчуття внутрішньої свободи, розкріпачення, і найголовніше, співак полонив враженням того, що він співає вам одному.

Але залізною самодисципліною, готовністю до аскетичного самообмеження український співак не володів. Тому доля його була подібною до метеориту, а країна, в якій він народився, не надто цінувала таланти. Він пішов з життя в 1984 році від серцевого нападу (згідно довідника «Мистецтво України» – 27 липня, а за даними «Енциклопедії сучасної України» – 12 серпня), не сягнувши п'ятидесяти років. Місцем останнього спочинку для українського генія вокалу стала білоруська земля.

На знак вшанування пам'яті співака на будинку в Підсадках, де народився Зе-

новій Бабій (у жовтні 1990 року) та на будинку в Мінську, де він жив, були встановлені меморіальні дошки. Його ім'ям названо вулицю в Пустомитах.

У 1995 році пройшов Міжнародний оперний фестиваль тенорів ім. Зеновія Бабія, присвячений дням пам'яті видатного співака.

У 2000 році до 65-річчя з дня народження співака, керівництво Львівської опери обрало меморіальну гримерну з великим портретом співака у ній.

27 січня 2005 року спектакль «Аїда» в Національному академічному театрі опери в Мінську було присвячено пам'яті народного артиста Білорусі Зеновія Бабія (того дня йому би виповнилося 70 років). 75-річчю з дня народження був присвячений спектакль «Трубадур» Дж.Верді, 80-річчю 24 січня цього року була присвячена опера «Паяци» Р.Леонкавалло.

28 січня 2015 р. на сцені Білоруської державної філармонії відбувся грандіозний гала-концерт «O, sole tū» за участю зірок Національного академічного Великого театру опери та балету – провідних солістів, лауреатів міжнародних конкурсів, та Національного оркестру Білорусі ім. І. Жіновіча, присвячений 80-річчю від дня народження великого оперного співака. У цій програмі неаполітанські пісні та арії з опер італійських і російських композиторів, які традиційно були окрасою програм ювіляра, прозвучали у виконанні Тетяни Гаврилової, Єлени Сало, Едуарда Мартинюка, Іллі Сильчукова.

Там же відбулась і презентація подвійного диска, виданого з ініціативи його брата Володимира Бабія. На диску – найкращі оперні арії і колекція неаполітанських пісень у виконанні співака, якого світові й Україні ще належить відкрити заново...

**Роксоляна ГАВАЛЮК,
викладач ЛДМУ
ім.С.Людкевича**

ВІН ПО СОБІ ЗАЛИШИВ ЛЮБОВ...

Народна мудрість твердить, що кожен чоловік має посадити дерево, збудувати дім, виховати сина. Місія ж митця набагато ширша – будувати храми людських душ, ділитися талантом з іншими, виховати наступників, які б творчими успіхами перевищили свого учителя. Володимир Ігнатенко своє призначення людини, митця і педагога виконав достойно. Про це свідчить оперний (70 партій) і камерний репертуар

1 лютого 2015 року у Львівській опері відбувся концерт-спогад «Людської пам'яті ріка», присвячений 75-річчю соліста театру, народного артиста України, багатолітнього завідувача кафедри сольного співу ЛНМА ім. М.Лисенка Володимира Дмитровича ІГНАТЕНКА.

екти. Сюди любив приходити Володимир Дмитрович, тут зберігається його архів. Цього ж, ювілейного року, студенти Володимира Ігнатенка при підтримці його колег з оперного театру та шанувальників артиста ор-

Городечна, розповідаючи про життя, сценічну та педагогічну діяльність ювіляра, створили камерну і водночас піднесену атмосферу в залі Опері.

У програмі концерту, який складався з арій та ду-

ву Вчителя, сприймати кожен свій виступ як останній вихід на сцену, показали високий професіоналізм та артистичність.

Сам Митець з чорнобілих фотографій, які демонструвалися на великому екрані, уважно спостерігав за дійством у залі. Світлина чергувалися з фрагментами виступів артиста у виставах та інтерв'ю, які збереглися у фондах музею С. Крушельницької. Цей фільм створила студія PIDKOVAmusic (П.Радейко) за задумом режисера Галини Воловецької. Завдяки йому вдалося досягнути відчуття постійної присутності Ювіляра в залі.

Пік емоцій припав на завершення концерту, коли Володимир Дмитрович усміхаючись сказав (із запису інтерв'ю 2006 року): «Концерт класу будь-якого викладача – це певна сходинка, певний етап у розвитку молодих людей, які присвятили себе мистецтву – високому мистецтву співу. [...] Сьогодні власне мене потішило, що усі студенти без винятку, які брали участь у цьому концерті велику частку свого серця віддали глядачам, слухачам. Зрештою, і ті аплодисменти, овації, вдячність публіки, які були після кожного виступу, наче були доказом цього. Я задоволений сьогоднішнім концертом. [...] Гордість я відчуваю за те, що є у мене такі учні.[...]»

**Олександра КИРИК,
ст. науковий співробітник
Музично-меморіального
музею
С.Крушельницької
у Львові**

співака, визнання публіки і критики, державні нагороди, а також учні – талановиті послідовники і спадкоємці. До кожного з них він ставився як до власної дитини, з відповідальністю та турботою, тож не дивно, що студенти його любили, а нині – шанують пам'ять про свого Вчителя, продовжують його справу.

Стало уже доброю традицією щороку 31 січня, в день уродин Професора, збиратися класом у Музично-меморіальному музеї Соломії Крушельницької, переглядати уривки відеозаписів опер, передач за участю митця, слухати записи його розповідей, будувати спільні про-

ганізували концерт-спогад «Людської пам'яті ріка».

Слово про митця вголосили директор Львівської опери заслужений працівник культури України Тадей Едер і завідувач кафедри сольного співу ЛНМА ім. М. Лисенка народна артистка України професор Людмила Божко. Їхні короткі емоційні виступи налаштували глядачів на сприйняття високого мистецтва і багатого внутрішнього світу Ювіляра.

За диригентським пультом змінювались – Михайло Дутчак, Іван Юзюк, Юрій Бервецький та Олександр Слободян. Ведучі концертної програми – Юрій Чеков та Марія Дзвоні-

етів з опер українських і зарубіжних композиторів, виконавці якнайкраще показали «ігнатенківську» школу. Лише у Львівській опері 8 провідних солістів є студентами Володимира Дмитровича – заслужені артисти України Любов Качала і Роман Трохимук, лауреати міжнародних конкурсів Анастасія Блик-Корнуняк, Микола Корнуняк, Юрій Шевчук, Петро Радейко, Олег Лановий, Тетяна Оленіч. У концерті до них своїм прекрасним виконанням долучилися вихованці професора – Іванна Комаревич (Львів), Віталій Лісковецький (Київ) і Мар'яна Гаврилко (Ужгород). Виконавці, пам'ятаючи настано-

ГАЛИЦЬКА СПІВАЧКА МАРІЯ САБАТ-СВІРСЬКА

Творча доля Марії Сабат-Свірської (1895-1983) нині мало відома широкому загалу, а, проте, талановита оперна та концертно-камерна співачка (ліричне сопрано) у 20-40 рр. ХХ ст. з незмінним успіхом виступала на оперних сценах Львова, Варшави, Торуня, у містах і селах Галичини, була знаменитою інтерпретаторкою галицьких солоспівів, камерних творів польських, німецьких, норвезьких композиторів... На жаль, несприятливі обставини життя М.Сабат-Свірської не дали можливості вповні розквітнути її таланту, однак при ближчому ознайомленні з творчою діяльністю співачки можна переконливо стверджувати про її вагомий внесок в українську музичну та вокальну культуру.

Народилася Марія Сабат-Свірська 22 березня 1895 року в с. Помоня, біля Рогатина у родині священика Володимира Сабата. З дитинства любила спів, музику. З 17 років почала співати у «Львівському Бояні», диригентом якого був С.Людкевич. Виконувала також і сольні твори композитора «Піду від вас» на сл. О.Олеся, «Я й не жалую» на сл. А.Кримського, які композитор сам вивчав з молодією співачкою та акомпанував їй. Пізніше у творчому доробку М.Сабат-Свірської були кращі зразки вокальної лірики композитора: «Спи, дитинко моя» на сл. П.Карманського, «Тайна» на сл. О.Олеся, «Одна пісня голосенька» на сл. У.Кравченко та ін.

Професійну освіту М. Сабат-Свірська здобула до Першої світової війни у Вищому Музичному Інституті ім. М.Лисенка (клас вокалу З.Козловської, теорії музики – С.Людкевича), вдосконалювала спів у консерваторії Польського Музичного Товариства (1922-1925, клас Ч.Заремби). Театральний дебют співачки відбувся у серпні 1925 року на сцені Львівської опери в опереті «Сільва» І.Кальмана.

У 1926-1929 рр. М.Сабат-Свірська працювала в Торунській опері та один рік у Варшавській опереті. Виступала в операх: «Фауст» Ш.Гуно (Маргарита), «Дочка кардинала» Ж.Ф.Галеві (Євдокія), «Богема» Дж.

Пуччіні (Мімі), «Демон» А. Рубінштейна (Тамара), «Бал-маскарад» Дж.Верді (Амелія), «Запорожець за Дунаєм» С.Гулака-Артемівського (Оксана); в оперетах: «Циган-прем'єр» І.Кальмана (Сільва), «Принцеса цирку» Ф.Легара (Єва), ін.

Повернувшись до Львова у 1930 році, М.Сабат-Свірська розпочала концертну діяльність: виконувала твори Ф.Шуберта, Р. Шумана, Е.Гріга, І.Падеревського, С.Невядомського, М.Карловича, В.Желенського, пропагувала українські народні пісні. Вона майстерно інтерпретувала солоспіві М.Лисенка, В.Матюка, Д.Січинського, А. Вахнянина, С.Людкевича, В.Барвінського, Н.Нижанківського. Сам Людкевич вважав співачку «безконфліктною інтерпретаторкою» пісень О.Нижанківського, а також «однією з кращих наших нечисленних концертних сил».

З 1932 року М.Сабат-Свірська брала активну участь у мистецькому гуртку «Богема», який очолювали композитори та піаністи В.Балтарович і Н.Нижанківський. Члени цього об'єднання організовували вистави, імпровізовані концерти та вечори. Духовним наставником та учасником цих заходів був В.Барвінський.

У 1938 році в концерті «Старогалицькі пісні», з якими виступив хор «Сур-

Марія Сабат-Свірська.
Торунь, 1927.

ма», співачка виконала низку солоспівів В.Матюка та А.Вахнянина. З приводу цього концерту в часописі «Діло» 15 квітня 1938 року С.Людкевич писав: «Незважаючи на теперішню нашу концертну мізерію і кризу та незважаючи на те, що наша старогалицька скарбниця не така вже стара й багата, щоб її експлуатувати на довгу мету, все ж таки концерт пройшов, під моральним оглядом, удатно й симпатично та засвідчив ще раз, що наша старогалицька музична культура не така вже вбога, щоби при гарнім опрацюванні й виконанні потребувала стидатися перед Європою». Сольні

номери С. Людкевич називає «гарними квітами в китиці програми концерту», а їх виконавицю М.Сабат-Свірську як таку, що «має усталене ім'я і марку».

Камерні концерти 1930-1940-х років співачка проводила тематично як своєрідні музичні лекторії, інколи за участю співаків М.Голинського, М.Дуди, І.Романовського, або читця художнього слова Лесі Кривицької. Серед них: «Концерт інтимної лірики», «Стародавні галицькі пісні та романси», «Вечір творів О.Нижанківського», «Концерт оперних арій», «Вечір української пісні», «Твори сучасних львівських композиторів», «Вечір творів Н.Нижанківського», «Вечір пісень О.Бобикевича». Великий успіх мав «Вечір пісень Василя Барвінського». Зі своїми концертами вона виступала у Тернополі, Стрию, Самборі, Станіславові та інших містах Східної Галичини. Постійним акомпаніатором співачки був Н.Нижанківський.

На початку 40-х рр. роки М.Сабат-Свірська працювала солісткою Львівського радіо із співаком М.Скала-Старицьким, композиторами Н.Нижанківським та Є.Козаком.

У 1942 році співачка залишила артистично-виконавську діяльність і перейшла на педагогічну роботу: спершу працювала у музичних школах та Львівському педагогічному інституті, відтак – у Львівському музичному училищі. У 1951 році М.Сабат-Свірська разом із сином переїхала до м. Рівне, де продовжила плідну педагогічну працю.

Померла 6 квітня 1983 р. Похована в Рівному.

Мирослава ЖИШКОВИЧ,
кандидат
мистецтвознавства

ФРАНЦУЗЬКІ ЖІНКИ-КОМПОЗИТОРКИ У ТВОРЧОМУ ПРОЕКТІ

«МАЛОВІДОМІ ЖІНКИ-КОМПОЗИТОРИ»

Щодо проекту, то вже третій рік поспіль концертні програми неординарної мистецької імпрези стають подією у культурному просторі Галичини. Згадуючи про подію, що відбулася раніше – листопадового вечора 2014 року в рамках творчого проекту «Маловідомі жінки-композитори» в Малому залі Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка, ми повертаємося до неї, усвідомлюючи її значущість. Пригадаймо, що дві попередні концертні програми означеного проекту були присвячені постатям геніальних німкенів, зокрема, перша – Фанні-Сесіль Мендельсон-Генсель, старшій сестрі Фелікса Мендельсона-Бартольді, а друга – Кларі-Жозефіні Вік-Шуман, дружині Роберта Шумана. Авторський доробок жінок-сучасниць засвідчує певні спільні ознаки і постає своєрідним початком відліку традицій професійної жіночої композиторської діяльності. Обидві мисткині, що особливо цінно, в різні за тривалістю відтинки часу вели активну музично-громадську діяльність. Кларі Шуман (Вік) пощастило: вона реалізувала себе як концертуюча піаністка, а більшість її авторських композицій були видані ще за життя. Натомість, мистецьке оточення Фанні Мендельсон-Генсель, господині Музичного салону недільної музики і, водночас, художнього керівника Товариства, де вона продовжувала традиції салонного життя своїх тіток і матері, охоплювало переважно родинне коло. Відомо, що її авторські твори часто звучали у концертних програмах, але ортодоксальні погляди геніального брата і батька, що домінували

Існують такі мистецькі проекти, які подібно до вшанування ювілейних дат, спроможні розширити горизонти нашого життя, своєю ідеєю поєднуючи минувшину та сьогодення. Так сталося і цього разу, коли ювілейна дата – 350 річчя від дня народження знаменитої французької клавесиністки і композиторки Елізабет-Клод Жак де Ла Герр (Elisabeth Jacquet de La Guerre, 1665-1729), яку мистецька громадськість вшанувала у березні 2015 року, відродила з підвалин пам'яті яскравий спомин про «КОНЦЕРТ з творів французьких композиторок», де її творчий спадок представлено в контексті чотирьох генерацій французьких мисткинь: Елізабет-Клод Жак де Ла Герр, Луїзи Фарранк, Лілі Буланже і Сесіль Шамінад.

в їхній родині, забороняли Фанні публікувати її композиції під власним іменем.

Поява жінки-композиторки на вершині музичного Олімпу у всі часи вважалася явищем рідкісним і, звісно, не лише у Німеччині, а й у Франції. Як наголосила модератор – професор ЛНМА ім. М.В.Лисенка, кандидат мистецтвознавства Тетяна Олегівна Молчанова: «Цей проект продовжує знайомити широкий загал із творчістю талановитих жінок-композиторів різних країн та епох, чий імена несправедливо потрапили у тінь знаменитих родичів чи вчителів, а їх музика була незаслужено забута. Жінки, котрі займалися композицією, змушені були проявляти неабияку силу волі, винахідливість, навіть вдаватися до хитрощів, щоб відстояти своє право творити».

Ім'я Елізабет-Клод Жак де Ла Герр зустримаємо в оточенні видатних особистостей, де з поміж інших Хільдегарда з Бінгена, Франческа Каччіні, Барбара Строцці, Фанні Мендельсон, Клара Шуман, котрі зазвичай були менш відомі, аніж колеги-мужчини: адже їхню творчість не сприймали як щось серйозне. Хоча збереглися відомості, що при дворі короля «Сонця» Людовіка XIV, правління якого вирізня-

лося незвичною пишністю придворного життя, стремлінням до багатства і витонченості смаків, мистецтво музикантів цінували в особливий спосіб. Отож, у віці п'яти років Елізабет-Клод музикувала на клавесині в присутності короля. Згодом про талановиту дівчинку-клавесиністку писали на шпальтах французької газети «Галантний Меркурій» (1677): «Якщо б ми жили в часи, коли ще були сільфи* і гноми, можна було б не сумніватися, що це створіння [Е.-К. Жак - Н.Д.] – їх племені. Всі не перестають дивуватися їй і захоплюватися нею, і перебувати під її чарами...». Вона продовжувала виступати як клавесиністка і писати музику навіть тоді, коли у 1687 році вийшла заміж за органіста Марена де Ла Герра і залишила королівський двір. Перша книга Елізабет-Клод Жак де Ла Герр «П'єси для клавесину» побачила світ у 1687 році, а далі появляються численні кантати, опери, музичні трагедії, пасторалі, тріо, сонати та ін. В історію французького музичного мистецтва Елізабет-Клод Жак де Ла Герр ввійшла все ж таки як авторка першої опери «Кефал і Прокрита» (1694), яку створила жінка-композитор у Франції. Портрет (в оригіналі 700 X 905)

знаменитої клавесиністки Елізабет-Клод Жак де Ла Герр намальований художником Франсуа де Труа (1645-1730), якого сучасники величали французьким Тиціаном і Ван-Дейком. Бронзова медаль, що була вироблена у 1729 році Королівською Академією надписів і словесності із надписом «Великих музикантів я гідна слави» і портретом дивовижної жінки Елізабет-Клод Жак де Ла Герр - беззаперечне підтвердження її слави у мистецьких колах Франції епохи Просвітництва чи «галантної епохи», як її ще називали. Знаменитий французький мораліст Жан де Лабрюєр (1645-1696) з думкою про геніальну сучасницю відзначав: «Коли вченість і мудрість поєднуються в одній людині, я не згадую більше про те, що це жінка, - я захоплююся». У трактаті Евгара Тітона дю Тійє «Французький Парнас» (1732), де «у строгому ієрархічному порядку» увіковічені всі найвишні діячі французької культури, ім'я Елізабет-Клод Жак де Ла Герр посіло чільне місце.

Атракція концертної програми, висвітлюючи мистецьке середовище, в якому в різний час тво-

Продовження на 14 стор.

рили французькі жінки-композиторки, розпочалася презентацією творчого доробку Елізабет-Клод Жак де Ла Герр (Élisabeth Jacquet de La Guerre, 1665-1729). У виконанні А.Іванюшенко (клавесин) прозвучали чотири танці - Алеманда, Куранта, Сарабанда, Менует із Сюїти *dur* для клавесину. Соната для скрипки (А.Кушнір) та клавесину (А.Іванюшенко), найбільш раннього взірця сонат у Франції, де темп і характер ще не були чітко регламентовані, дала можливість торкнутися сфери інструментальної музики – найкращого, що написала талановита французька. І це особливо приємно, бо в даному випадку «жінка-композитор» не історичний кунштюк епохи Короля-Сонця, а видатна представниця французької композиторської школи.

Справжнім відкриттям для слухачів постала особистість Луїзи Фарранк (Louise Farrenc, 1804-1875), Лауреатки премії Академії мистецтв у 1861, 1869 рр. Донька скульптора Жака-Едме Дюмона здобула прекрасну музичну освіту у Анн-Сесіль Сорья (фортепіано), учениці Луціо Клементі, а у Паризькій консерваторії навчалася у Антоніо Рейхи, згодом у Ігнаца Мошелеса і Іоганна Гуммеля. Луїза багато концертувала, зокрема з своїм чоловіком - флейтистом Аристидом Фарранк, який згодом став імпресаріо і навіть видавцем її творів. Творчість Луїзи Фарранк цінували Р.Шуман, Ф.Шопен, Г.Берліоз, Ф.Ліст, Й.Йоахим. У концерті на високому художньо-емоційному підйомі прозвучало Тріо для флейти (Назар Підчеха), віолончелі (Юлія Кіх) та фортепіано (Ігор Петриця) і Експромт для фортепіано у виконанні Любові Личко.

Музичний спадок наймолодшої із представлених у проекті французьких композиторів Лілі Буланже (Juliette-Marie Olga Boulanger, 1893-1918) зачарувала свіжістю емоцій і

почуттів. Лілі виховувалася в сім'ї Ернеста Анрі Буланже, професора композиції і скрипки в Паризькій консерваторії, згодом у класі Г.Форе, який «був для музикантів тим самим, чим для поетів був салон Малларме. Кращі музиканти епохи пройшли через цю прекрасну школу елегантності і смаку, ... заняття були корисні «скоріше сприятливим кліматом, ніж методом творення» (Зі спогадів Ролан-Манюеля). Лілі Буланже поповнила когорту талановитих митців, де з поміж інших Моріс Равель, Роже Дюкасс,

лен» (за Метерлінком), кантати «Фредегонда» і «Фауст і Елена», оркестрові полотна, Псалми, камерно-інструментальні ансамблі, фортепіанна соната, п'єси для скрипки та ін. Три композиції для голосу і фортепіано, що прозвучали в концерті у виконанні Наталі Кухар і Любов Личко (фортепіано): «Біля ізголів'я» (з посвятою моїй дорогій матері...) (Au pied de mon lit) на слова І. Браз'єра; «Ми будемо так кохати одне одного...» (Nous nous aimerons tant) на слова Г. Альберса; «Бузок, що відцвів...» (Les

Сесіль навчалася приватно, її талант зауважили і підтримали Каміль Сен-Санс, Емманюель Шабріє, Жорж Бізе. Визнання, а згодом і популярність прийшли в момент представлення на всезагальне слухання трьох авторських робіт: балету «Калліроя», концертштюк для фортепіано з оркестром і драматичної симфонії з хорами «Амазонки» (1888 р.). До цього моменту в її доробку вже були: Сюїти з оркестром, комічна опера «Севільянка», два Тріо для скрипки, віолончелі і фортепіано. Та все ж, найулюбле-

Шарль Кьоклен, Флоран Шмітт, Андре Капле, Поль Ладміро, Луї Обер, Надя Буланже. Цікаво довідатися, що саме Надя Буланже, яка володіла вишуканим художнім смаком, спричинилася до формування світогляду своєї молодшої сестри. Отож, наділена яскравим талантом 19-ти річна Лілі Буланже, учениця Відаля і Форе, подала свою кантату «Фауст і Елена» на пошукування Римської премії, і результат був вражаючий - вперше в історії Римських премій першу Велику премію вручили жінці. Та розвиток її обдарування і багатообіцяюча кар'єра закінчилася передчасно у віці 25 років, тому і перелік доробку невеликий - незакінчена опера «Принцеса Ма-

lilas qui avait fleuri) на слова Р. Племондона, зачарували слухачьку аудиторію. Камерно-інструментальна творчість композиторки була представлена композиціями «Ноктюрн» і «Кортеж» для скрипки (Орися Стецяк) та фортепіано (Інна Капустіна).

Завершальним акордом ретроспективи часу у мистецький простір Франції постала постать піаністки і композиторки Сесіль Шамінад (Cécile Chaminade, 1857-1944), авторський доробок якої в концертній програмі був представлений найбільш об'ємно, охопивши жанри, і фортепіанної, і вокальної, і камерно-інструментальної ансамблевої музики: її найулюбленіших. Відомо, що

нішою сферою творчості Сесіль Шамінад залишаються композиції для фортепіано, пісні й романси на слова улюблених поетів Ронсана, Гюго, Мюссе, Готьє, Ж.Верна та ін. Піаністка багато концертувала в Франції, Бельгії, Нідерландах, Канаді і США, виконуючи переважно власні твори. Відомо, що композиції Сесіль Шамінад ввійшли до репертуару І.Падеревського, Н.Мельби та ін. В концерті прозвучали три фортепіанні композиції – «Елегія», «Креольський танець», «Променад» у виконанні Камілі Гурковської, Анни Сіліхіної, Євгена Романова (фортепіано); дві камерно-інструментальні композиції – «Капрічіо» і «С-

панська серенда» (С. Шамінад - Ф. Крейслер) для скрипки та фортепіано у виконанні Ориси Стецяк (скрипка) і Інни Капустіної (фортепіано). Вокально-інструментальні твори талановитої французьки «Люблячий» на слова А.Сільвестра, «Прийди, мій коханий» на слова А. Лафріку, «Відсутня» на слова Е.Гунанд в інтерпретації Анастасії Паланської та Ольги Галій (фортепіано) здобули чудовий резонанс. Тріо для скрипки (Катерина Назаренко), віолонче-

лі (Модест Менцінський) та фортепіано (Наталія Сидір) прозвучало на завершення концертної програми, подивляючи красою і вишуканістю авторського мислення.

Вже відбулися і сподобалися львів'янам три концертні програми творчого проекту «Маловідомі жінки-композитори». Відчуття свята, яке передавалося учасникам і гостям дарував «Концерт з творів французьких композиторів», об'єднавши професорів М.О.Логойду, Л.Ю.Крих,

Т.О.Молчанову, Г.В.Станько, доцентів Т.М.Слюсар, Т.Є. Мілодан і творчу молодь різних кафедр Львівської національної музичної академії ім. М.В.Лисенка. Примітно, що і цього разу до справи поетичних перекладів доклалася талановита львів'янка, авторка чисельних поетичних збірок Олена Молчанова. Сподіваємося, що і надалі творчий проект «Маловідомі жінки-композитори» (автор проекту і вступне слово: професор Тетяна Молчанова), переповнений незабут-

ньою атмосферою відкриття і творення, щораз тішитиме мистецькими знахідками, досягненнями...

*1. Сильфи (фр., від гр., міль) у кельтській та германській міфології, у повір'ях багатьох європейських народів один з видів ельфів – духів повітря.

Ніна ДИКА,
кандидат
мистецтвознавства,
доцент ЛНМА
ім. М.Лисенка

Про загибель 54-річного артиста повідомив журналіст німецького видання Bild Гонне Гарлінг. Інформацію про трагічну загибель Олега Брижака підтвердила і прес-служба німецької опери у Дюссельдорфі, де він працював. Зокрема, у повідомленні на офіційному сайті йшлося про те, що співак летів рейсом 4U9525 і повертався з гастролей у Барселоні. «Ми втратили великого виконавця і велику людину Олега Брижака. Ми вражені», – заявив генеральний директор театру Крістоф Майєр. Також повідомлено і про загибель німецької співачки Марії Раднер, яка разом з О. Брижаком співала у Барселоні в опері Р. Вагнера «Зігфрід».

Олег Брижак народився 27 жовтня 1960 року у Казахстані (колишньому СРСР). У серпні минулого року співак дав інтерв'ю «Німецькій хвилі». Тоді він зазначав, що йому дуже важко спостерігати за подіями в Україні. «Мені дуже боляче за те, що відбувається в Україні. Мій батько був українцем. У момент початку війни і входу німців в Україну йому було 15 років. Його вивезли до Німеччини на примусові роботи. Він вижив лише для того, щоб після звільнення Червоною Армією стати "ворогом народу" та "зрадником", і провести 25 років у казахстанському ГУЛАГІ. В цьому таборі, на поселенні, я і народився», – сказав тоді Брижак.

Закінчивши музичне

Пам'яті оперного співака Олега Брижака

24 березня 2015 року в Альпах на півдні Франції, сталася Трагічна подія, що сколихнула світову громадськість, а також і весь мистецький світ: зазнав авіакатастрофи пасажирський літак Airbus A-320 зі 150-ма пасажирями на борту. Однією із жертв трагедії став світової слави оперний співак, колишній соліст опери у Львові бас-баритон Олег Брижак.

училище у Караганді (клас баяна), а згодом і консерваторію в Алма-Аті (клас сольного співу), співак у 1986-1991 роках виступав у оперних театрах Львова, Челябінська. У 1989-1991 роках – соліст Капели імені М. І. Глінки у Санкт-Петербурзі. 1990 року отримав II премію на Міжнародному конкурсі співаків-віртуозів імені Сільвії Гесті у Штуттгарті.

Після переїзду до Німеччини у 1991-1996 роках – соліст Баденського державного театру у Карлсруе. З 1996 року – соліст Німецької опери у Дюссельдорфі. Співав у Цюріху, Бонні, Кельні, Мюнхені, Гамбургу, Берліні, Страсбургу, Туріні, Мадриді, Парижі, Лондоні, Амстердамі, Токіо...

Неодноразово, ще за життя Вольфганга Вагнера,

співак брав участь у щорічному вагнерівському Байройтському фестивалі; востаннє – у червні 2014 року, коли несподівано, за тиждень до вистави «Кільце Нібелунга» був запрошений замінити соліста Мартіна Вінклера в ролі Альберіха. «Зі смертю Олега Брижака фестиваль втратив чудового, життєрадісного митця,

який у ролі Альберіха зробив багатообіцяючий дебют у Байройті. Цю партію він мав виконати і цього року», – зазначили координаторки Байротського фестивалю Ева Вагнер-Пасквієр та Катаріна Вагнер на офіційному сайті заходу.

Ось декілька уривків з рецензій та відгуків на виступи співака.

Страсбург. «Золото Рейну». «...Корона вечора належить, без сумніву, Олегу Брижаку як Альберіху. Баритон, що підкупає усією різнобарвою свого сильного голосового органу при домінуючій грі та відмінній дикції...»

Лондон, Альберт-Голл. «Золото Рейну». «...чудовий звучний баритон Олега Брижака чудово підходить до відтворення образу злого карлика Альберіха. Співак переконливо проживає кожен момент ролі...»

«Отелло». «...Олег Брижак упевнено робить свого героя Яго центром передос-

Закінчення на 16 стор.

танньої опери Верді. В співака у кожному звуці й у кожному жесті – проявляється розважливий диригент, що цілеспрямовано втілює свій задум із глибоко-чорним, диявольським забарвленням... Яго-Брижака завжди можна упізнати завдяки притаманній лише йому інтерпретації образу...»

В Україні Олега Брижака добре пам'ятають у Львові, адже саме у Львівській опері у 1980-х рр. він розпочинав свою виконавську кар'єру. Виконував партію князя Ігоря в однойменній опері О.Бородіна. І не зважаючи на молодий вік, зумів швидко здобути визнання.

Про співака згадують його львівські колеги.

Олексій Данильчук, співак: «Це був артист з вели-

кими виконавськими можливостями, з великим співочим талантом. Вже перші кроки на професійній сцені свідчили про велике майбутнє тоді ще дуже молодого співака...».

Миرون Юсипович, диригент: «У нього був (як важко говорити про це у минулому часі!) високий бас, голос особливого тембрового забарвлення, м'який, повний, але не глибокий. Він мав великі перспективи, і я не дивуюся, що йому пощастило зробити кар'єру в Німеччині...».

В оперному репертуарі співака – партії: Лепорелло («Дон Жуан» В.А.Моцарта), Бартоло, Мустафа («Севільський цирюльник», «Італійка в Алжирі» Дж. Россіні), Дон Паскуале, Дулькамара («Дон Паскуале», «Любовний на-

пій» Г. Доницетті), Амонасро, Фальстаф, Ріголетто, Яго («Аїда», «Фальстаф», «Ріголетто», «Отелло» Дж. Верді), Скарпіа («Тоска» Дж. Пуччіні), Тоніо («Паяци» Р. Леонкавалло), Альфіо («Сільська честь» П. Масканьї), Тельрамунд, Клінгсор, Голандець («Ленгрін», «Парсифаль», «Летучий Голандець», «Нюрнберзькі майстерзінгери», «Кільце Нібелунга» Р. Вагнера), князь Ігор, Галицький («Князь Ігор» О. Бородіна), Варлаам («Борис Годунов» М. Мусоргського), Борис Ізмайлов («Леді Макбет Мценського повіту» (Д. Шостаковича) та ін.

Концертно-камерний репертуар співака складала партії в таких творах як: «Страсті за Матфеєм», «Страсті за Йоанном», меса

h-moll, Магніфікат (Й. С. Бах), меса C-dur, Святова меса, 9 симфонія (Л. ван Бетовен), Реквієм (В.А.Моцарт, Г. Доницетті, Дж. Верді, Й.Брамс, Б. Дворжак), Stabat Mater (Б. Дворжак), сцени з «Фауста» Гете (Р. Шуман), поема «Страта Степана Разіна» (Д. Шостакович), ін.

Дуже сумно усвідомлювати, що його голос вже ніколи більше не зазвучить на оперних сценах чи концертних естрадах, хіба що у численних відео-та аудіо записках, а ще залишиться у пам'яті вдячних поціновувачів таланту видатного співака з українським корінням та українською душею.

Мирослава ЖИШКОВИЧ

Пам'яті піаністки-концертмейстера

Відійшла у кращі світи провідний концертмейстер кафедри сольного співу, дипломант міжнародного конкурсу у номінації «кращий концертмейстер», дипломант міжнародних конкурсів ім. М.В.Лисенка (Одеса, Київ) Ірина Антонівна Дуркот (1949-2015).

Львівську державну консерваторію І.Дуркот закінчила у 1972 р. по класу фортепіано у професора К.Донченка, клас концертмейстерства у професора Я.Матюхи. З 1972 р. працювала у Львівській державній консерваторії (тепер Львівська національна музична академія) концертмейстером кафедри сольного співу. 1990-1996 рр. за сумісництвом – викладач кафедри концертмейстерства. Працювала у класах педагогів кафедри: ст. викладачів М.Сіверіної, М.Хмельницької, професорів О.Дарчука, О.Врабеля, М.Логойди, була багатолітнім концертмейстером у класі І.Кушплера. Разом з професором К.Ельснером Ірина Антонівна працювала у його майстер-класі, отримала нагороду-диплом кращого концертмейстера.

Як концертмейстер брала участь із кращими студентами факультету у багатьох всеукраїнських та міжнародних конкурсах, а саме: ім. М.Глінки (Тбілісі), ім. П.Чайковського (Москва), ім. М.Лисенка (Київ, Одеса), ім. Ади Сарі (Нови Сонч), ім. С.Монюшка (Варшава), ім. Бюль Бюля (Баку), ім. С.Крушельницької (Львів), ім. І.Паторжинського (Луганськ), Теодора Терен-Юськіва (Львів), де лауреатами стали студенти: ім. М.Глінки – М.Костюк, ім. М.Лисенка – В.Дудар, Міжнародний конкурс в Белграді – О.Бень, ім. П.Чайковського – та ім. С.Крушельницької – В.Дудар, ім. І.Паторжинського – М.Загорюлько

та Н.Кулагіна, Т.Терен-Юськіва – С.Севастьянов. У її репертуарі були твори світової класики, музика композиторів різних епох та напрямків, вокальні цикли, сучасний вокальний репертуар. І.Дуркот була нагороджена грамотами та дипломами за високий рівень виконання творів та концертмейстерську майстерність і професіоналізм.

Колектив кафедри сольного співу сумує з приводу смерті Ірини Антонівни Дуркот.

Вічна їй пам'ять.

Засновник часопису – Ігор КУШПЛАЕР

Любов КИЯНОВСЬКА – Головний редактор

Мирослава ЖИШКОВИЧ (Заступник головного редактора)
Богдан КОСОПУД (Відповідальний секретар)

Редакційна колегія: Людмила БОЖКО, Ада КУШПЛАЕР

Наклад: 250 прим.

Культурно-мистецький часопис кафедри сольного співу Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка

